

Våtmarksväxter och skötsel

Barbro Beck-Friis, WRS och Rasmus Elleby, VA-guiden
Eskilstuna, 2022-09-22

Indelning av våtmarksväxter

- Undervattensväxter
- Flytbladsväxter
- Övervattensväxter

Men många är plastiska och indelningarna flyter ihop

Våtmarksväxternas positiva effekter

- Rening i olika reningsprocesser (sedimentation, nitrifikation, denitrifikation, näringsuttag, upptag av tungmetaller)
- Biologisk mångfald
- Estetiskt och rekreation
- Erosionsskydd
- Olycksskydd
- Föda

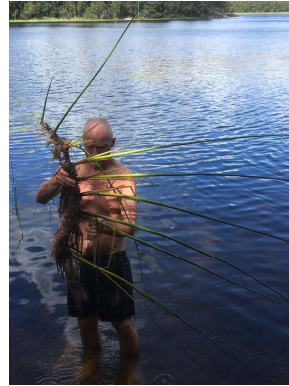
Våtmarksväxternas negativa effekter

- Invasiva arter breder ut sig
- Olämplig för betesdjur
- Skymmer utsikt
- Förhindrar vattenspegel
- Förhindrar ekosystem
- Försvårar för båt- och friluftsliv

Förökning

- Vegetativt med rötter och utlöpare (revor)
- Frö
- Människan

Bladvass
Kaveldun
Jättegröe
Säv
Gul svärdslija
Igelknopp
Nate
Slingor
Starrar

WRS
Water Revival Systems

vaguiden

Våtmarksväxter och skötsel 6

De högvuxna jättarna – bladvass, kaveldun, jättegröe

Konkurrenskraftiga, mycket biomassa, erosionskydd, näringsupptag, bromsar upp vattenflödet, hot mot biologisk mångfald.

Bladvass

- Nordens största gräs, kan bli 5 m hög
- Kan etableras på 2,5 m djup
- Förökar sig effektivt med långa jordstammar
- Fröna gror enbart ovan vatten
- Fröna mognar i januari nästkommande år
- Fjolårets stjämlar fungerar som luftkanaler till rötterna
- Skördad vass ger näringsbortförel
- Klippa vass har liten effekt på beståndet
- Kan hållas nere av betande gäss

Kaveldun "Cigarrerna"

- Bredkaveldun och smalkaveldun
- Kan växa upp till 2 m djup i strandkanten
- Honblommorna bildar "cigarren" hanblommorna sitter ovanför
- Sprids med frön och jordstammar
- Överlever avslagning
- Känslig för dränkning
- Går att rycka upp små plantor

Jättegröe

- Stor yvig vippa, hela växten ett klargrönt utseende
- Krypande jordstammar
- Infördes till Sverige som foderväxt, dock ej lämplig som foder
- Tar upp mycket näring och kan ta upp tungmetaller
- Konkurrerar ut andra arter
- Unga skott betas av svanar
- Fröna gror lätt på fuktigt jord

Den plastiska säven

- Sjösäven kallas också kolvass
- Anpassar sig till vattenståndet; lågvatten - högrest och upprätt, högvatten - flyter bladen under eller på vattenytan
- Etablerar sig med frön på djupt vatten
- Betas gärna av gäss och andra fåglar
- Frön viktig föda för änder
- Kan planteras med frön och plantor
- Samla in fröna på hösten

Gul svärdslilja

- Inhemsk och tillhör familjen irisväxter
- Vågrät krypande jordstam
- Rötterna ger god syretillförsel till sedimentet
- Växer i stora bestånd
- Planteras ofta i dammar för estetiskt värde
- Ger erosionskydd
- Tar inte upp tungmetaller
- Giftig och betande djur undviker den

Gul svärdslilja

- Avlånga fruktkapslar ca 5 cm
- Lättetablerad med frön och plantor
- Flerårig
- Karaktärsväxt för näringsrika sjöar och vattendrag

Igelknopp

- Enkönade blommor, hanhuvuden upptill, honhuvuden nedtill
- Hör till familjen kaveldunsväxter
- Bladen liknar smalkvaldun men kan ha både övervattensblad och långa flytblad
- Pionjärsväxt, passar i nyanlagda dammar men är ganska kokurrenssvag
- Fröna viktig föda för gäss och simänder
- Vid etablering, flytta hela plantor

De lite kluriga undervattensväxterna

Nate

- Finns 20 arter i Sverige
- Bara gäddnate är en flytbladsväxt. Kan bilda täta mattor på vattenytan
- Älnate är en av de vanligaste natarna
- Älnatens blommor sticker upp över vattenytan
- Stjälkarna sitter fast i botten kan bli flera meter långa
- Relativt konkurrenssvag
- Fröna mycket näringsrika för simfåglar

Slingor

- Fyra arter i Sverige (här knoppslinga, kransslinga)
- Djupt parflikiga blad i kransar
- Stammen är löst förankrad i sedimentet
- Blommorna sticker upp ovanför vattenytan
- Växtbitar knoppas av och bildar nya individer. Bildar även övervintringsorgan (turioner) som sjunker till botten och rotar sig.
- Bladen viktiga för fastsittande bakterier

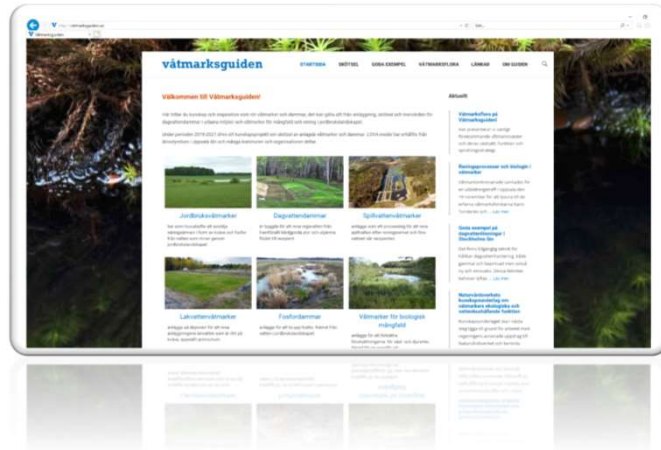

De artrika starrarna

- 100 arter i Sverige
- Halvgräs
- Tuvbildande eller mattbildande
- Goda fröproducenter
- Slokstarr, jättestarr, blåsstarr, brunstarr, flaskstarr, hundstarr
- Tar upp tungmetaller
- Ratas av betesdjur
- Relativt svårretablerade

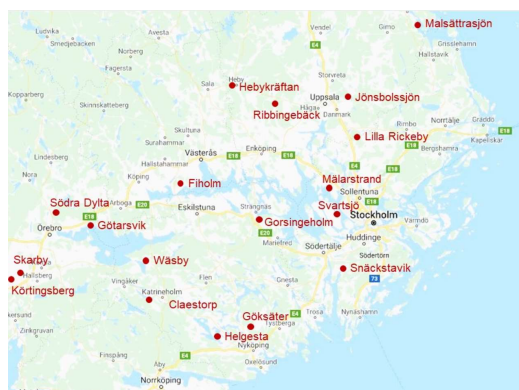

Våtmarksguiden

Våtmarksguiden

- Översikt av olika typer av våtmarker
- Goda exempel
- Beskrivning av skötselmetoder
- Våtmarksflora

Efterlysning!

Saknar du någon information på våtmarksguiden?

Har du tips på anlagda våtmarker att lägga till vår lista över goda exempel?

Skriv gärna till rasmus.elleby@vaguiden.se

Läs mer på www.vatmarkguiden.se

